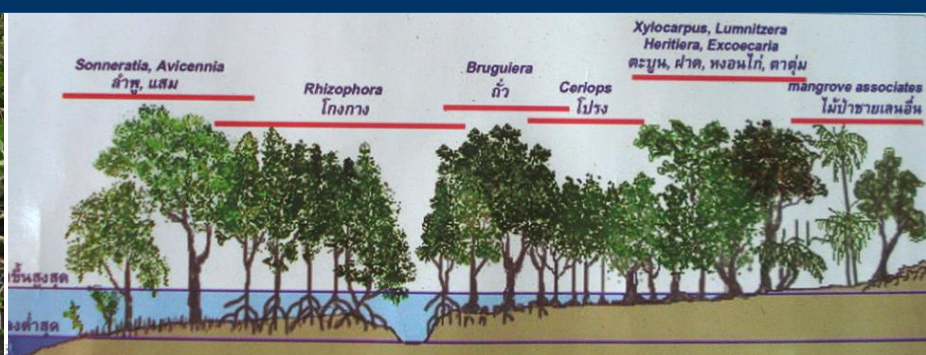

สุมไพร

ในป่าชายเลนบ้านเปรี๊ฉิน

สุมไฟ

ในป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน

คำนำ

บ้านเปร็ดโน จังหวัดตราด ได้รับการคัดเลือกเป็นพื้นที่ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการปายายเลน จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เมื่อปี 2551 การศึกษานี้ ได้จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ ด้านระบบนิเวศปายายเลน ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปายายเลนอย่างยั่งยืน และด้านการจัดการและฟื้นฟูปายายเลน

หลังจากที่คณะผู้ศึกษาและผู้นำชุมชนได้มีการปรึกษาหารือและร่วมกันค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็พบว่า ภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรของชุมชนบ้านเปร็ดโนเป็นเรื่องที่สำคัญ และจัดอยู่ในหมวดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งควรมีการรวบรวมให้เป็นระบบและถ่ายทอดให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป คณะผู้ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คุณเบญจมาศ โชติทอง และคุณทิพยาภา วรณทอง ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน โดยมีคุณลุงเสรีญ เสี่ยงเคราะห์ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

การจัดทำเอกสารฉบับนี้ จึงต้องการให้มีการบันทึกองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้และมีให้สูญหายไป รวมทั้งคาดหวังว่าจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นคุณค่าของสมุนไพรและปายายเลนมากยิ่งขึ้นด้วย

ลุงเสรี... ปราชญ์สมุนไพร บ้านเป็ดใน

ลุงเสรี หรือ นายเสรี เลี้ยงเคราะห์ เกิดเมื่อปี พ.ศ 2483 นับถือศาสนาพุทธ เรียนจบชั้น 4 จากโรงเรียนบ้านเป็ดในปัจจุบันอยู่บ้านเลข ที่ 28 หมู่ 2 หรือบ้านเป็ดใน ต.ห้วยน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด มีอาชีพทำสวน

ความรู้เรื่องสมุนไพรของลุงเสรี ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ รุ่นทวด ปู่ และพ่อ ซึ่งเป็นหมอยาของหมู่บ้านสืบทอดกันมา นอกจากนี้ ก็อาศัยการเรียนรู้จากคนอื่นอยู่เรื่อยๆ ประกอบกับการศึกษาจากตำรา โดยมี “ตำราแพทย์ศาสตร์สังเคราะห์” ของพระยาวิเศษศาสตร์เวช หอสมุดวชิรญาณ พ.ศ.2463 เป็นหลัก ในการเป็นหมอยานั้น จะต้องให้วัฏฐเป็นประจำทุกปี รักษาดีอยู่เสมอ ในการรักษานั้นหมอยาไม่ได้เรียกร้องอะไร นอกจากค่าชันครุ 12 บาท

ลุงเสรียังเป็นกลุ่มแกนนำในการปกป้องป่าชายเลนบ้านเป็ดใน ให้รอดพ้นจากการบุกรุกทำลายของนายทุนในอดีต เป็นกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเป็ดใน และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติมจากสมาคมแพทย์แผนไทย และไปการศึกษาดูงานนอกสถานที่อยู่เสมอ ลุงเสรีจึงเป็นที่พึ่งของคนในบ้านเป็ดในและบ้านใกล้เคียง หากใครเจ็บไข้ไม่สบาย ก็จะมาหาลุงเสรีที่บ้านหรือไม่ก็จะมีคนมาตามไปรักษาได้ถึงบ้าน ลุงเสรีจะดูอาการ จัดยา บางครั้งยังต้องเฝ้าดูอาการผู้ป่วยให้แน่ใจว่าปลอดภัยแล้วจึงจะกลับ โดยคิดอยู่เสมอว่าเป็นการช่วยคนเจ็บ แล้วยังเป็นการได้ฝึกฝนวิชาไปด้วย เพราะยังใช้ก็จะมีความรู้เรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม ลุงเสรี มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในการรักษาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึงสามเดือน

สำหรับความรู้เรื่องพืชสมุนไพรในป่าชายเลน ลุงเสรีระบุว่า มีพันธุ์พืชในป่าชายเลนบ้านเป็ดในที่สามารถเป็นสมุนไพรได้ 38 ชนิด ส่วนมากจะเอาแก่นมาใช้ สมุนไพรบางตัวใช้ร่วม บางตัวใช้เฉพาะตัวเดียว การนำสมุนไพรมาใช้ มี 2 แบบ คือ นำไปใช้ได้เอง และต้องให้หมอยาปรุงให้โดยมีพิธีเชิญครุมีคาถากำกับ ซึ่งก็ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ตัวอย่างสมุนไพรง่ายๆ ใกล้ตัว เช่น หากถูกยางตาตุ่มซึ่งมีพิษเข้าตา แก้ได้ด้วยยางในก้านใบปรง หรือนำปูแสมมาล้างแล้วขังไว้ พอปูพ่นฟองน้ำลาย ก็นำมาหยอดตา เป็นต้น

ในอดีต หากหมอยาเสียชีวิตลงก็ต้องเผาดำราไปกับหมอด้วย แต่ลุงเสรีคิดว่าไม่ยากความรู้เหล่านี้ต้องสูญหายไป จึงให้อยากให้มีการสืบทอด ซึ่งปัจจุบันยังมองไม่เห็นใคร แม้ว่าจะมีน้องชายซึ่งเป็นหมอยา อยู่แหลมงอบ จึงอยากให้องค์งานที่เกี่ยวข้องได้จัดเวทีพบปะสำหรับหมอยา มีการบันทึกและนำไปปรับใช้เพื่อไม่ให้สูญหายไป ซึ่งลุงเสรีกับหมอยาคนอื่นๆ ที่เคยประชุมและตกลงกันไว้ ว่าหมอยาสมุนไพรจะไม่หวงสูตรยา หากใครต้องการก็จะถ่ายทอดให้ เพื่อให้คงอยู่ไม่สูญหาย ให้มีการนำไปใช้ให้กว้างขวางเพื่อช่วยเหลือคนอื่นๆ ต่อไป

รายชื่อสมุนไพร ในป่าชุมชนบ้านเปรี๊ญ

1. โปรงขาว	20. สามสิบ
2. ตาตุ่มทะเล	21. ต่อไล่
3. ปอทะเล	22. ชะเลียด
4. ลำมะงา	23. กำแพงเจ็ดชั้น
5. แดงหนู	24. เป้ง
6. เถาวัลย์เปรียง	25. จาก
7. ชิงช้าชาลี	26. โพธิ์ทะเล
8. ผักบุ้งทะเล	27. โปรงแดง
9. เถาคันขาว	28. ตะบูนขาว
10. เหงือกปลาหมอ	29. ไคร้ทรงขน
11. ปรงทะเล	30. เสม็ดขาว
12. ชลู่	31. ลำพู
13. หวายลิง	32. ต้นแสมขาว
14. เถาถอบแถบ	33. จิกทะเล
15. เถากระเพาะปลา (หัวลิง)	34. สารภีทะเล
16. เบญจมาศทะเล	35. กระเช้าสีดา
17. เถายาลิง	36. เถาอรคณธ์
18. จุกโรหิณี (เถาพุงปลา)	37. หงอนไก่ทะเล
19. หัวร้อยรู	38. กกลังกา

หมายเหตุ: ข้อมูลจากนายเสรีญ สว่างเคราะห์

สมุนไพรและโรคสำคัญ

อาการโรค	พืชสมุนไพร
▪ ท้องอืด ท้องเฟ้อ ยาถ่าย ยาระบาย ▪ แก้กษัยเส้น บำรุงธาตุ ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ ▪ แก้ไข้ ตัวร้อน ▪ แก้อักเสบ ปวดบวม สมานแผล รักษาโรคผิวหนัง ▪ บำรุงหัวใจ ▪ ถ่ายพยาธิ ▪ รักษาโรคผิวหนัง ▪ ถอนพิษ ▪ ขับประจำเดือน ▪ แก้ท้องเสีย ท้องร่วง แก้อาเจียน ▪ แก้ซางเด็ก โรคเด็กอ่อน	ตาตุ่มทะเล ลำมะงา แดงหนู เถาถอบแถบ เบญจมาศทะเล จาก เสม็ดขาว กระเช้าสีดา หงอนไก่ทะเล เถาวัลย์เปรียง ชิงช้าชาลี เถาคันขาว เหงือกปลาหมอ ขลุ่ หวายลิง เถาถอบแถบ เบญจมาศทะเล หัวร้อยรู ต่อไล่ ชะเลียด กำแพงเจ็ดชั้น จาก เสม็ดขาว เสม็ดขาว สารภีทะเล กกลังกา ปอทะเล ลำมะงา แดงหนู เหงือกปลาหมอ ขลุ่ หวายลิง เถาอรคนธ์ โปรงขาว ลำมะงา ตาตุ่มทะเล ลำมะงา เถาวัลย์เปรียง ชิงช้าชาลี เหงือกปลาหมอ ปรงทะเล ขลุ่ เบญจมาศทะเล จุกโรหิณี หัวร้อยรู เป้ง โปรงแดง ตะบูนขาว โครกเครือขน สารภีทะเล สารภีทะเล หงอนไก่ทะเล กกลังกา หัวร้อยรู ชิงช้าชาลี หัวร้อยรู กกลังกา ขลุ่ จาก ผักนึ่งทะเล ปรงทะเล เป้ง จาก ลำพู จิกทะเล เถาอรคนธ์ ขลุ่ เถายาลิง กระเช้าสีดา ตาตุ่มทะเล โปรงขาว ตาตุ่มทะเล สามสิบ กำแพงเจ็ดชั้น ตะบูนขาว ตะบูนขาว กระเช้าสีดา เถาหัวลิง จาก

โรคที่พบบ่อย

โรคที่เด็กๆ มาหาบ่อยๆ ได้แก่ โรคทราง ปวดท้อง ท้องอืด ลื่นเป็นฝ้า

ผู้ใหญ่ โดยทั่วไปจะพบอาการ ท้องอืด การขับถ่ายไม่ดี เส้นท้องตึง ไม่สบายตัว ปวดเมื่อย

ลักษณะและสรรพคุณของสมุนไพร

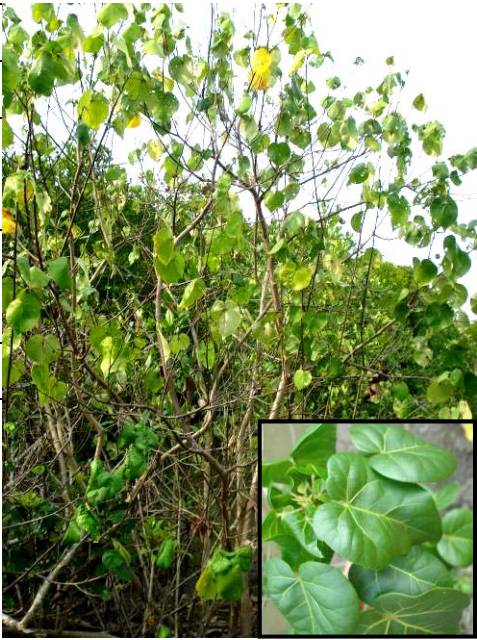
1.

ชื่อภาษาไทย	โปรงขาว	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Ceriops decandra Ding Hou วงศ์ RHIZOPHORACEAE	
ชื่ออื่น	กะปูลอง โปรง โปรง แสมมานะ แสม	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ป่าชายเลน ขึ้นปะปนกับตะบูนดำและ ไม้พังกาหัวสุมดอกแดง 1. ใบ ใบสีเขียวเข้ม ขอบใบเรียบ ต้นสีปื้นแห้งอมขาว กลมไม่มีเหลี่ยมที่ลำต้น และมีตุ่มแต้มต้นเมื่อแก่ 2. เปลือก เปลือกเรียบมองเห็นเป็นข้อปล้อง 3. ดอก สีขาว 4. ผล เป็นฝัก ชีฟ้า	
สรรพคุณ	แก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้บิด แก้มูกเลือด ชะล้างบาดแผล ห้ามโลหิต วิธีใช้ เปลือกมีรสฝาดจัด เผื่อนเล็กน้อย ใช้เปลือกต้มกับน้ำ รับประทานแก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้บิด แก้มูกเลือด หรือใช้ภายนอก ใช้เปลือกต้มกับน้ำชะล้างบาดแผล หรือใช้เปลือกตำพอก ห้ามโลหิตในบาดแผลสดได้ดี	

2.

ชื่อภาษาไทย	ตาตุ่มทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Blind your eyes	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Excoecaroa agallocha Linn. วงศ์ EUPHORBIACEAE	
ชื่ออื่น	ตาตุ่ม ปูตอ	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ต้นขนาดกลาง เปลือกสีเทาเป็นมัน 1. ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ ปลายใบแหลม 2. ดอก ดอกออกเป็นช่อ ตามง่ามใบ ดอกเพศผู้ และเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน 3. ผล ผลรูปกลมแป้นมี 3 พู 4. เมล็ด เมล็ดต่อข้าง กลม	
สรรพคุณ	1. รักษาโรคเรื้อน วิธีใช้ เนื้อไม้ ที่เกิดจากการเผาไม้ตาตุ่ม ใช้รักษาโรคเรื้อนได้ดี 2. แก้ถ่ายได้อย่างเจ็บปวดล้น แก้อหิวาตกโรค เป็นยาสมาน และแก้ไข้ขับลม กัดเสมหะ แก้อักเสบ วิธีใช้ แก่น (กะล่ำฟักตาตุ่ม) ปรงเป็นยาต้ม ผ่นกับน้ำปูนใสรับประทาน แก้ถ่ายได้อย่างเจ็บปวดล้น แก้อหิวาตกโรค เป็นยาสมาน และแก้ไข้ขับลม กัดเสมหะ แก้อักเสบ 3. แก้ก้น วิธีใช้ ราก เอามาฝนทาแก้ก้น 4. แก้ลมบ้าหมู วิธีใช้ ใบ แก้ลมบ้าหมู หมายเหตุ ยางมีพิษถ้าเข้าตาตาจะอักเสบหรือบอด ถ้ารับประทานจะเกิดอาการท้องร่วงอย่างแรง หญิงตั้งครรภ์อาจแท้งได้ แก้ยางตาตุ่มเข้าตา 1. ใช้น้ำมะพร้าวอ่อนล้างตา 2. ใช้ฟองน้ำลายปูแสมหยอดตา โดย นำปูแสม 2 – 3 ตัว ล้างให้สะอาด ใส่ภาชนะตั้งทิ้งไว้ ปูจะฟ่นฟองน้ำลายออก แล้วนำฟองน้ำลายนั้นมาหยอดตา แก้พิษได้ดีมาก 3. ใช้ยางจากลำต้นปรงทะเล มีลักษณะเป็นเมือกมาหยอดตา	

3.

ชื่อภาษาไทย	ปอทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Hau tree, Mahoe, Sea Hibiscus	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Hibiscus tiliaceus Linn. วงศ์ MALVACEAE	
ชื่ออื่น	ขมิ้นนางมัทรี บา ปอนา ปอนาน ปอฝ้าย ผีหยิก โพทะเล	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก พบตามชายทะเล 1. ใบ กกลม หยาบ ดอกสีเหลือง มีสีแดงตรงกลาง เปลี่ยนเป็นสีแดง เมื่อเริ่มโรย 2. ผล ผลเป็นแคปซูล มีขนปกคลุม รูปไข่ 3. เมล็ด เมล็ดสีดำ รูปไต	
สรรพคุณ	1. ถอนความร้อนจากพิษไข้ วิธีใช้ ใช้ใบตำพอกเส้นท้องถอนความร้อนจากพิษไข้ ถ้าไข้หนัก ใช้ผักนึ่งทะเล ใบปอทะเล ตำรวมกัน ผึ่งเป็นวงบนใบตองซึ่งเจาะรูตรงกลาง แล้วใช้ไขขาวราด 1 ฟอง แปะหน้าท้องให้รู้ใบตองตรงกับสะดือ 2. แก้ไข้พิษระดู วิธีใช้ เอาลำต้นพันให้ได้ 5 ชั้น โดพอประมาณ ลงคาถาพระเจ้า 5 พระองค์ (นะโม พุทธายะ) แล้วนำมาต้มน้ำดื่ม	

4.

ชื่อภาษาไทย	ส้มมะงา	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Garden Quinine, Seaside Clerodendron	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Clerodendrum inerme (L.) Gaertn. วงศ์ VERBENACEAE	
ชื่ออื่น	ส้มลิงา, ส้มมะลิงา (ภาคตะวันออก) เขี้ยววู (ภาคตะวันตก) ส้มเนรา, สักขรีย่าน, ส้มป็นงา (ภาคใต้) ส้มมะลิงา (ทั่วไป)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ส้มมะงามีลักษณะเป็นไม้พุ่มเลื้อย แตกกิ่งก้าน ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ใบรูปไข่ แผ่นใบค่อนข้างหนา ปลายใบแหลม ผิวใบมัน ใบมีกลิ่นเหม็น ก้านใบสีน้ำตาลแดง ดอก ดอกช่อสั้น ๆ ออกที่ปลายกิ่ง มีดอกย่อย 3-9 ดอก กลีบดอกเป็นหลอดสีขาว ปลายแขนเป็น 2 ปาก เกสรตัวผู้ 3 อัน สีม่วงแกมเขียว ยาวและกลีบดอกออกมา และปลายเกสรจะงอ ผล ผลกลม สีน้ำตาลหรือม่วงแดงใบมีสารพิษละลายน้ำได้ เป็นพวกแอลคาลอยด์ 6 ชนิด มี 4 - methylscutellarein และ pectoringenin, cholesterol, steroid มีน้ำมันที่มี unsaponified matter ประกอบด้วย higher fatty alcohol อื่น ๆ เนื่องจากใบมีเกลือแกง 24%	
สรรพคุณ	- ใช้ล้างบาดแผล ลดบวม ใช้ลดไข้มาลาเรีย แก้คัน วิธีใช้ ใบ ใช้ภายนอกตำพอก ต้มกับน้ำชะล้างบาดแผลที่เลือดออก หรือตากแห้งบดเป็นผงทา หรือโรยบริเวณที่เป็น หรือใช้ใบสดผสมเหล้าต้มพอกอุ่นๆ ทาบริเวณแผลฟกช้ำจากการหกล้ม กระแทก ลดบวม หรือ คั้นน้ำรับประทาน หรือใช้ใบแห้งชงน้ำร้อน หรือต้มน้ำแต่งกลิ่นหอมรับประทาน ใช้ลดไข้มาลาเรีย แทนควินิน หรือใช้ใบสดทาน้ำมันพืช ย่างไฟให้ร้อนใช้พอกแผลสด หรือต้มน้ำอาบ แก้คัน และอาการคลื่นไส้ - ใช้แก้ท้องอืด แน่นท้อง แก้บิด วิธีใช้ เมล็ด ใช้แก้ท้องอืด แน่นท้อง เนื่องจากรับประทานอาหารทะเลเป็นพิษ โดยใช้เมล็ดต้มน้ำรับประทาน หรือบดเป็นผงรับประทาน แก้บิด ใช้ได้ผลดีมาก	

5.

ชื่อภาษาไทย	แตงหนู	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Mukia maderaspatana Roem. วงศ์ CUCURBITACEAE	
ชื่ออื่น	แตงนก แตงผีปลูก แตงหนูขน	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ล้มลุกเลื้อย หรือรอเลื้อย 1. ลำต้น เป็นสีเหลี่ยม มีขนทั่วต้น 2. ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ตัวใบรูปไข่กว้าง มีหยักเว้า 3-5 หยัก มีขนทั้งสองด้าน 3. ดอก ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามซอกใบ ดอกเล็ก สีเหลือง ดอกเพศเมีย และดอกเพศผู้ อยู่ในต้นเดียวกัน 4. ผล ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 ซม. ผลดิบสีเขียว แก่เปลี่ยนเป็นสีแดง มีขนภายใน 5. เมล็ด มีเมล็ดกลมแบนจำนวนมาก พบขึ้นตามริมรั้ว ที่รกร้าง ทั่วไป	
สรรพคุณ	1. ต้น แก้เสมหะให้ตก 2. ใบ แก้ไข้จับสั่น 3. ดอก แก้โลหิตอันทำให้ตก 4. ลูก แก้ไข้ 5. ราก แก้ขัดเบา แก้ลม แก้คุดทะราด และเสมหะ	

6.

ชื่อภาษาไทย	เถาวัลย์เปรียง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Derris scandens Benth. วงศ์ FABACEAE	
ชื่ออื่น	เครือเขาหนัง เถาตาปลา พานไสน์ เถาวัลย์เปรียง	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้เถาเลื้อยขนาดใหญ่ ยอดอ่อนมีขนนุ่ม 1. ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือรูปวงรี กว้าง 1- 2.5 ซม. ยาว 3 - 5 ซม. 2. ดอก ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ ดอกย่อย รูปดอกถั่ว กลีบดอกสีขาว ผล เป็นฝัก	
สรรพคุณ	เป็นยาคลายเส้น แก้เส้นตึง เส้นเลือดหด รักษาฝี รากเป็นยาเบื่อเมา วิธีใช้ ใช้เถา หั่นประมาณ 1 กำมือ ต้มกับน้ำพอประมาณ ดื่มแทนชา มีรสฝาด เย็น เป็นยาคลายเส้น แก้เส้นตึง เส้นเลือดหด รักษาฝี รากเป็นยาเบื่อเมา	

7.

ชื่อภาษาไทย	ชิงช้าชาลี	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Tinospora baenzigeri Forman วงศ์ MENISPERMACEAE	
ชื่ออื่น	จูงกะลิงตัวแม่ ตะชีดิ	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้เถาเลื้อย ตามลำต้นมีปุ่มเล็ก ๆ ทั่วไป 1. ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบคล้ายรูปหัวใจ ด้านหลังใบ ที่โคนใบ จะมีตุ่มเล็ก ๆ 2. ดอก ออกเป็นช่อเมื่อออกดอกจะทิ้งใบ ดอกมีขนาดเล็กแยกเพศ กลีบเลี้ยง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ ชั้นใน กลีบยาวกว่าชั้นนอก กลีบดอก 6 กลีบ ขนาดเล็ก โคนกลีบเชื่อมติดกับโคนก้านชูเกสรตัวผู้ ดอกเพศเมียมีรังไข่ 3 รังแยกกัน 3. ผล กลมสีเหลืองสด พบตามที่รกร้างทั่วไป	
สรรพคุณ	1. ต้น แก้ฝีดาษ ทำให้เกิดกำลัง บำรุงเพลิงธาตุ แก้ธาตุกำเริบ แก้กระหายน้ำ แก้สะอึก 2. ใบ แก้แม่พยาธิ คือมะเร็ง 3. ดอก ชำแม่พยาธิในอุทร ในฟัน และในหูให้ออกมา (มีสรรพคุณเช่นเดียวกับบอระเพ็ด)	

8.

ชื่อภาษาไทย	ผักนึ่งทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Goat's Foot Creeper	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Ipomoea pes-caprae (Linn.) R. Br. วงศ์ CONVOLVULACEAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ล้มลุก เลื้อยตามผิวดิน มักพบในพื้นที่ใกล้ทะเล 1. ต้น มียางขาว 2. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ กว้าง 7-11 ซม. ยาว 5-8 ซม. ค่อนข้างหนา โคนใบรูปหัวใจ ปลายเว้าลึก 3. ดอก ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ มี 4-6 ดอก กลีบดอกสีม่วงชมพู โคนติดกัน ปลายบานออกคล้ายปากแตร 4. ผล ผลแห้ง แตกได้ รูปกลมหรือรูปไข่	
สรรพคุณ	แก้พิษแมงกะพรุน วิธีใช้ นำใบสดตำละเอียด คั้นเอาน้ำ ทาแผลบริเวณที่ถูกแมงกะพรุน หรือตำกับเหล้าใช้พอกก็ได้	

9.

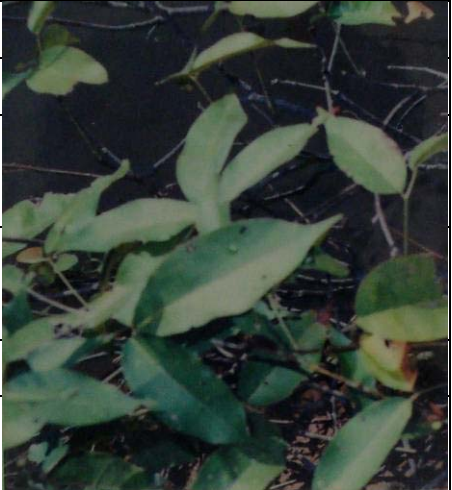
ชื่อภาษาไทย	เถาคันขาว	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Cayratia trifolia (Linn.) Domin. วงศ์ VITACEAE	
ชื่ออื่น	เถาคัน	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้เลื้อย ยาว 2-20 เมตร 1. ใบ มีมือเกาะ ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงสลับใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยรูปวงรี 2. ดอก ดอกช่อออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีเขียวอ่อน 3. ผล ผลสด รูปกลมแป้น เมื่อสุกสีดำ	
สรรพคุณ	ขับเสมหะ แก้กษัยเส้น ขับเลือด ขับลม แก้ฟกช้ำ วิธีใช้ เถาใช้ปรุงเป็นยาต้มขับเสมหะ แก้กษัยเส้น ทำให้เส้นหย่อน ขับเลือด ขับลม แก้ฟกช้ำ ภายใน ใบ ใช้ชงไฟพอให้เหี่ยวปิดไฟ บ่มหนอง ถ้าฝีแตกจะดูดหนองดีมาก	

ชื่อภาษาไทย	เหียงอกปลาหมอค	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Acanthus ebracteatus Vahl วงศ์ ACANTHACEAE	
ชื่ออื่น	เหียงอกปลาหมอคดอกขาว	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่ม 1. ลำต้น กลมเรียบ มีหนามตามข้อๆ ละ 4 หนาม 2. ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ผิวเรียบเป็นมัน ขอบใบจักกรหยาบ ปลายแหลมคล้ายหนาม แต่อาจพบขอบใบเรียบก็ได้ 3. ดอก ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง 4. ดอก ดอกสีขาว 5. ผล ผลรูปไข่ สีเขียว พบขึ้นตามชายน้ำ ริมลำคลอง ที่ชุ่มชื้นทั่วไป	
สรรพคุณ	ถอนพิษไข้ เม็ดผดผื่นคัน แก้โรคผิวหนังทุกชนิด แก้พิษฝีดาษ ฝีทั้งปวง รักษาแผลเรื้อรัง ถอนพิษ แก้ลมทั้งปวง แก้ขัดเบา วิธีใช้ ต้ม ราก ใบ ดอก ผล นำมาต้มน้ำอาบแก้พิษไข้ เม็ดผดผื่นคัน แก้โรคผิวหนังทุกชนิด ถ้าใช้รับประทานจะแก้พิษฝีดาษ ฝีทั้งปวง ต้มสด ตำละเอียด พอกปิดหัวฝีหรือแผลเรื้อรัง ถอนพิษดี ต้ม มีสรรพคุณอย่างอื่นอีก เช่น เป็นยาอายุวัฒนะและนำทั้งต้น ทั้งราก บดเป็นผงชงกับน้ำร้อน น้ำผึ้ง หรือ เหล้าก็ได้ แก้ลมทั้งปวง แก้ขัดเบาได้ด้วย	

ชื่อภาษาไทย	ปรงทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Queen sago	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Cycas circinalis Linn. วงศ์ CYCADACEAE	
ชื่ออื่น	ปรง มะพร้าวสีดำ ปรงทอง ปรงไข ปรงใหญ่ ปรงหนู	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ต้น 1. ลำต้น ทรงกระบอก เปลือกสีน้ำตาล มีเหง้าใต้ดิน 2. ใบ ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยมี 80-100 ใบ เรียงสลับกัน ก้านใบมีหนาม 3. ดอก ดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อแน่นที่ยอด ดอกเพศเมียออกเป็นกาบอยู่ระหว่างใบ เมล็ดรูปกลม เมื่อแก่จัดสีแดงอมส้ม	
สรรพคุณ	แก้ยางตาตุ่มเข้าตา หรือใช้ทาแผล ฝี ดับพิษจากพิษและสัตว์ในทะเล วิธีใช้ ใช้น้ำจากกลางลำต้นหรือกิ่งหยอดตาแก้ยางตาตุ่มเข้าตา แก้ผื่นคัน หรือถ้าท้องเสียรุนแรง นำมาทุบๆ แขน้ำดื่มก็จะหาย	

ชื่อภาษาไทย	ขลุ่ย	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Pluchea indica (Linn.) Less. วงศ์ ASTERACEAE	
ชื่ออื่น	หนวดจ้าว หนวดจ้าว หนวดจ้าว หนวดจ้าว	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้พุ่ม สูง 1-2.5 เมตร ชอบขึ้นในที่ชื้นแฉะ 1. ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กลับ กว้าง 1-5 ซม. ยาว 2.5-10 ซม. ขอบใบหยักซี่ฟันห่างๆ 2. ดอก ดอกช่อ ออกที่ยอดและซอกใบ กลีบดอกสีม่วง 3. ผล ผลแห้ง ไม่แตก	
สรรพคุณ	1. ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ แก้วัดโรคที่ต่อน้ำเหลือง เป็นยาช่วยย่อย วิธีใช้ ทั้งต้นปรุงเป็นยารับประทาน 2. แก้วัดสีดวงทวารหนักและริดสีดวงจมูก วิธีใช้ เปลือกต้น ต้มกับน้ำเอาไอน้ำรมทวารหนัก และต้มน้ำรับประทานแก้ริดสีดวงทวารหนัก หรือ ใช้เปลือกต้น (ขูดเอาขนออก) แบ่งเป็นสามส่วน 1. นำมาตากแห้ง ทำเป็นยาสูบ 2. นำมาต้มน้ำรับประทาน 3. ต้มน้ำเอาไอน้ำรมทวารหนัก หากขูดเอาขนออกให้สะอาด ทำเป็นเส้นตากแห้งคล้ายเส้นยาสูบ มวนสูบแก้ริดสีดวงจมูกได้ 3. เป็นชาลดน้ำหนัก แก้ปวดเมื่อย ขับระดูขาว แก้แผลอักเสบ วิธีใช้ ใบ มีกลิ่นหอม ต้มน้ำดื่มแทนน้ำชาเพื่อลดน้ำหนัก แก้ปวดเมื่อย ขับระดูขาว ต้มน้ำอาบ แก้แผลอักเสบ หรือตำพอกบริเวณที่เป็นแผลได้ 4. แก้บิด แก้ไข้ ขับเหงื่อ วิธีใช้ ราก รับประทานเป็นฝาดสมาน แก้บิด แก้ไข้ ขับเหงื่อ หรือรากสดต้มน้ำพอกบริเวณที่เป็นแผล	

ชื่อภาษาไทย	หวายลิง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Flagellaria indica L. วงศ์ FLAGELLARIACEAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด		
ลักษณะเฉพาะ	เป็นพืชน้ำล้มลุกอายุหลายปี ชอบขึ้นในบริเวณที่ลุ่มปากแม่น้ำใกล้ป่าชายเลน 1. ลำต้น มีลำต้นเป็นเถาเลื้อยเกาะกับไม้ชนิดอื่น 2. ใบ เป็นใบเดี่ยวรูปหอก โคนใบแผ่เป็นกาบโอบรอบลำต้น ปลายใบเรียวแหลม เมื่อใบเจริญเต็มที่ปลายใบจะม้วนงอเพื่อเกาะเกี่ยวกับสิ่งอื่น 3. ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ประกอบด้วยดอกย่อยขนาดเล็ก ไม่มีก้านดอก 4. ผล เป็นรูปกลม มีเมล็ด 1-3 เมล็ด	
สรรพคุณ	1. รักษาถุงน้ำดี และโลหิต ส่วนที่ใช้ เหง้า 2. ลดไข้ ใช้กาฬ (แผลกดทับ) ชัก สลบ หอบ ลื่นแข็ง ส่วนที่ใช้ ต้นและหัว 3. โรคทางเดินปัสสาวะ ส่วนที่ใช้ ทั้งห้าสดๆ ต้มดื่มแทนน้ำ	

ชื่อภาษาไทย	เถาถอบแถบ	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Derris trifoliata Lour. วงศ์ LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE	
ชื่ออื่น	ควาบทะเล, ถอบแถบทะเล, ผักแถบ(กลาง), ทับแถบ(สมุทรสงคราม), ถั่วน้ำ(นราธิวาส)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้เถา ลำต้นมักเลื้อยทอดไปตามพื้นดิน ยาว 5-10 เมตร กิ่งเรียวยาว 1. ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงเวียน ก้านใบยาว 10-15 ซม. มีใบย่อย 1-2 คู่ และที่ปลายอีก 1 ใบ ก้านใบย่อยสั้น แผ่นใบย่อยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน รูปรีแกมรูปขอบขนาน ถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 1.5-5 x 3-10 ซม. ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ปลายแหลมถึงเรียวแหลม โคนทู่ถึงมนกลม เส้นใบ 8 – 10 คู่ 2. ดอก ออกเป็นช่อเดี่ยวตามง่ามใบ ช่อดอกยาว 5-15 ซม. ดอกมีสีขาว ก่อนจะเปลี่ยนเป็นสีชมพูอ่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. ออกดอกระหว่างเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 3. ผล เป็นฝัก เบี้ยว รูปขอบขนาน ขอบฝักเป็นสันบางแคบ สันฝักด้านบน กว้างกว่าด้านล่างสองเท่า ขนาด 3 x 3.5 ซม. มี 1 เมล็ด 4. เมล็ด เมล็ดรูปไตยาว 1 – 1.2 ถอบแถบน้ำ ขึ้นตามฝั่งแม่น้ำและพื้นที่พรุใกล้ทะเล	
สรรพคุณ	เป็นยาระบาย แก่พิษตานทรางขโมย ถ่ายเสมหะ เป็นยาระบายอ่อนๆ วิธีใช้ ดั้น – ราก – ใบ รับประทานเป็นยาระบาย แก่พิษตานทรางขโมย ถ่ายเสมหะ ใช้ต้มกับน้ำให้เด็กรับประทานเป็นยาระบายอ่อนๆ ขับลมผาย ถ้าใช้เถาเป็นยาระบายได้ดีกว่าใบ ส่วนใหญ่จะเอามาผสมเป็นกระสายยาตามอาการของเด็กว่าท้องผูกหรือไม่	

15.

ชื่อภาษาไทย	เถาหัวลิง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Sacolobus globosus Wall. วงศ์ Asclepiadaceae	
ชื่ออื่น	หัวลิง	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	หัวลิงเป็นไม้เถา 1. ใบ ใบเดี่ยวรูปไข่ปลายโคนแหลม 2. ดอก ดอกกว้าง 1 ซม. เป็นช่อดอก สีม่วงอ่อน 3. ผล ผลกลม เปลือกหนาสีน้ำตาล ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 10 ซม. มีรอยตะเข็บหนาสีน้ำตาลเข้มด้านเดียว ขึ้นอยู่ในป่าขึ้นทั่วไป	
สรรพคุณ	แก้ซางเด็ก ตานขโมย วิธีใช้ ใช้หัวต้ม	

ชื่อภาษาไทย	เบญจมาศทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Wedelia biflora วงศ์ : COMPOSITAE	
ชื่ออื่น	เบญจมาศน้ำเค็ม , ผักคราดทะเล	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่มกึ่งเลื้อยสูง 1.5-5 เมตร มีกิ่งมาก แผ่ทอดยอด คลุมพื้นดิน กิ่งใบและช่อดอก มีขนสั้นสีขาว สากมือ 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตัว แบบเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปไข่แกมขอบขนานหรือรูปหอก เส้นใบ 3 เส้นชัดเจน 2. ดอก ดอกออกเป็นช่อกระจุกแน่น บนปลายก้านช่อตามง่ามใบ โกล่ยอดและเป็นกลุ่มปลายกิ่งดอกสีเหลือง 3. ผล ผลแห้งสีน้ำตาลแก่ปลายตัด รูปไข่กลับ ด้านบนมีขนสั้นแข็ง และโค้งงอ แดงเมื่อแก่ 4. เมล็ด เมล็ดรูปกระสวย	
สรรพคุณ	1. เป็นยาพอกที่ท้องหญิงหลังคลอด รักษาท้องลาย หรือรักษาแผลอักเสบ เส้นเลือดขอด บำรุงกำลังหลังคลอด เป็นยาขับปัสสาวะ วิธีใช้ ใบ ใช้บดละเอียด เป็นยาพอกที่ท้องหญิงหลังคลอด รักษาท้องลาย หรือรักษาแผลอักเสบ เส้นเลือดขอด น้ำที่คั้นจากใบผสมกับนมวัวดื่มบำรุงกำลังหลังคลอด และยังเป็นยาขับปัสสาวะให้คล่อง 2. เป็นยาถ่าย วิธีใช้ ดอก เป็นยาถ่าย รับประทานมาก ถ่ายมาก 3. เป็นยารักษาแกมโรค ชนิดหนองใน และแก้ฝีในกระเพาะปัสสาวะ วิธีใช้ ราก เป็นยารักษาแกมโรค ชนิดหนองใน และแก้ฝีในกระเพาะปัสสาวะ	

ชื่อภาษาไทย	เถายาลิง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Sarcolobus globus Wall. วงศ์ ASCLEPIADACEAE	
ชื่ออื่น	หัวเล็ก	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	1. ต้น เป็นพรรณไม้เถา 2. ใบ ใบเป็นใบเดี่ยว ออกกันเป็นคู่ ตรงข้ามกัน ใบมีลักษณะเป็นรูปไข่ หรือเป็นรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบมน ใบมีขนาดยาวประมาณ 1.2-2.5 ซม. ใต้ท้องใบมีเส้นใบประมาณ 5-7 คู่ เห็นได้ชัด 3. ดอก ดอกออกเป็นช่อ ตามบริเวณง่าม ก้านช่อดอกยาวประมาณ 6-13 มม. ลักษณะของดอกมีกลีบรองกลีบดอก และกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกัน มีสีม่วงภายในกลีบ มีเกสรทั้งตัวผู้และตัวเมียเชื่อมติดอยู่ ดอกเมื่อบานเต็มที่จะโตประมาณ 1 ซม. 4. ผล ผลมีลักษณะเป็นฝักรูปกลม มน เปลือกฝักเป็นสีน้ำตาล ฝักมีขนาดกว้างยาวประมาณ 4 นิ้ว ข้างในฝักมีเมล็ด เป็นไข่ แบน ยาวประมาณ 18 มม. มีขอบหนาเป็นสีน้ำตาลแก่	
สรรพคุณ	รับประทานหลังคลอดบุตร ขับเลือดดี วิธีใช้ ใบ ต้น เถา ดอก ผล มาเข้า ดีปลี พริกไทย กระเทียม โขลกผสมเหล้า รับประทานหลังคลอดบุตร ขับเลือดดี	

ชื่อภาษาไทย	จุกโรหิณี (เถาพุงปลา)	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Dischidia rafflesiana วงศ์ ASCLEPIADACEAE	
ชื่ออื่น	โกฐพุงปลา (กลาง) กล้วยไม้ (เหนือ) เถาพุงปลา (ระนอง ตะวันออก) นมตำไร (เขมร) บวบลม (นครราชสีมา อุบลราชธานี)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	1. ลำต้น เป็นไม้เถาเลื้อยเกาะพันต้นไม้อื่น มีรากตามลำต้น ส่วนต่างๆ ของเถามียางสีขาวเหมือนน้ำมัน 2. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบหนา อวบน้ำ รูปค่อนข้างกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 ซม. ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เนื่องจากถูกมดเจาะเข้าอาศัย ทำให้มีลักษณะโป่งเป็นถุง ยาว 5-10 ซม. กว้าง 3-5 ซม. ก้านใบสั้น 3. ดอก ดอกเล็ก รูปโคม สีเขียวแกมเหลือง ออกเป็นกระจุกหรือเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ 4. ผล ฝักเรียว ยาว 5-7.5 ซม. กว้าง 3-5 มม. 5. เมล็ด เมล็ดเล็ก แบน มีขนเป็นพู่ที่ปลาย	
สรรพคุณ	แก้ชักเสบในช่องหู วิธีใช้ นำใบที่พองใช้มีดปาดออก เติมน้ำ พิมเสน ตั้งไฟพอร้อน รอจนเย็นแล้วนำมาหยอดหู	

ชื่อภาษาไทย	หัวร้อยรู	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Hydnophyllum formicarum วงศ์ :RUBIACEAE	
ชื่ออื่น	ปุ่มเป้า (ตราด) กระเช้าผีเสื้อ กาฝากหัวเสือ (ใต้) ดาตูปูลาติมา (มลายู-นราธิวาส)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่มอิงอาศัยอยู่บนต้นไม้ ลำต้นตอนโคนโป่งพอง ภายในเป็นโพรงมีช่องทะลุถึงกัน เป็นที่อาศัยของมด พบทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของประเทศ	
สรรพคุณ	บำรุงหัวใจ ขับเส้นชีพจร ขับพยาธิในท้อง แก้อาการปวดตามข้อ แก้อักเสบอักเสบ บวม แก้ลมต่างๆ วิธีใช้ นำหัวแช่น้ำเพื่อไล่แมลงออก แล้วนำมาหั่นตากแดด ต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงหัวใจ ขับเส้นชีพจร ดีมาก ขับพยาธิในท้อง แก้อาการปวดตามข้อ แก้อักเสบอักเสบ บวม แก้ลมต่างๆ ดีมาก	

ชื่อภาษาไทย	สามสิบ	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Asparagus racemosus Willd วงศ์ LILIACEAE	
ชื่ออื่น	จ้วงเครือ (ภาคเหนือ) เตอสีเบาะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ผักชีช้าง (หนองคาย) ผักหนาม(นครราชสีมา) พอควายเมะ (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) สามร้อยราก (กาญจนบุรี)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้เถาเล็ก สีเขียวเป็นมัน มีหนาม 1. ใบ ลดขนาดลงจนเป็นเกล็ด ออกสลับ ส่วนเส้นสีเขียวที่ออกเป็นกระจุก คือ กิ่ง ทำหน้าที่แทนใบ ยาว ๑-๓.๖ เซนติเมตร 2. ดอก สีขาว กลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อตามซอกกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกลักษณะเหมือนกัน เมื่อบานเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๐.๕ เซนติเมตร เกสรตัวผู้ ๖ อัน ผลค่อนข้างกลมมี ๓ พู	
สรรพคุณ	แก้ท้องเสีย วิธีใช้ นำใบ 12 ใบมาต้ม ต้ม 1 แก้ว	

ชื่อภาษาไทย	ต่อได้	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Allophyllus cobbe (Linn.) Bl. วงศ์ SAPINDACEAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง สูง 1-4 เมตร 1. ใบ เป็นใบประกอบ เรียงสลับ มี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปไข่กลับ รูปไข่ หรือรูปใบหอก ขนาด 2-7 x 3-20 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ขอบใบเรียบ หรือหยักฟันเลื่อย แผ่นใบเกลี้ยง หรือมีขน ก้านใบย่อยที่เป็นคู่ สั้น ส่วนก้านใบย่อยที่ปลายยอดยาว 2.5 ซม. 2. ดอก มีขนาดเล็กประมาณ 2 มม. สีขาว หรือเหลืองจางๆ ออกเป็นช่อกระจุกเดี่ยวๆ ตามง่ามใบ ช่อดอกยาว 6-18 ซม. ก้านดอกย่อยสั้น 3. ผล กลม ผิวเกลี้ยง เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-6 มม. ผลอ่อนสีเขียว ผลสุกสีแดง ออกดอกและผลตลอดปี เป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นในดินเลนด้านหลังป่าชายเลน	
สรรพคุณ	ประสานเส้น และเอ็น ขับปัสสาวะให้สะดวก	

ชื่อภาษาไทย	ชะเลื้อย	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Caesalpinia mimosoides lamk., Premna obtusifolia R.Br. วงศ์ CAESALPINIOIDEAE	
ชื่ออื่น	ชะเลื้อย ชะเรื้อย สدابเรื้อย ป๊อตาปลาแล (นราธิวาส)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง 1. ลำต้น มีหนามงอขึ้นถี่ตลอดทุกส่วนตั้งแต่ลำต้นถึงกิ่งและยอด เป็นไม้เลื้อยพาดพิงไม้อื่น 2. ใบ มีลักษณะคล้ายใบมะขามแต่ใบเล็กกว่า แตกก้านใบออกมาจากลำต้นมีหนาม ยอดอ่อนงอคู่ 3. ผล ออกฝักคล้ายฝักมะขามอ่อนมีเมล็ด 4-6 เมล็ด	
สรรพคุณ	แก้กล่อน แก้เส้นตึงเป็นเถาดาน วิธีใช้ ใช้รากชะเลื้อยนำไปต้มน้ำรับประทาน เข้า - เย็น	

ชื่อภาษาไทย	กำแพงเจ็ดชั้น	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Salacia chinensis L. วงศ์ CELASTRACEAE	
ชื่ออื่น	ตะลุ่มนก (ราชบุรี), ตาไก่ (พิษณุโลก, นครราชสีมา), น่านอง มะต่อมไก่ (ภาคเหนือ), หลุมนก (ภาคใต้) กำแพงเจ็ดชั้น (ระยอง, ตราด, ประจวบคีรีขันธ์)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 2-6 ม. 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปไข่ หรือรูปไข่กลับ ปลายแหลมหรือมน โคนสอบ ขอบหยักหยาบๆ 2. ดอก ออกเป็นกลุ่มหรือเป็นช่อสั้นๆ ที่ง่ามใบ ดอกเล็ก สีเขียวอมเหลืองหรือเหลือง กลีบเลี้ยงเล็กมาก กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่ป้อม 3. ผล ค่อนข้างกลมหรือรีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. ผลสุกสีแดงหรือแดงอมส้ม มี 1 เมล็ด เมล็ดค่อนข้างกลม	
สรรพคุณ	เป็นยาแก้เส้นเอ็น ขยายกล้ามเนื้อ ปวด แก้ก่าย อาเจียน ลำไส้ไม่ดี วิธีใช้ ต้มหรือดองก็ได้ หรือบดเป็นผงปั้นกับน้ำผึ้งเป็นยาลูกกลอน	

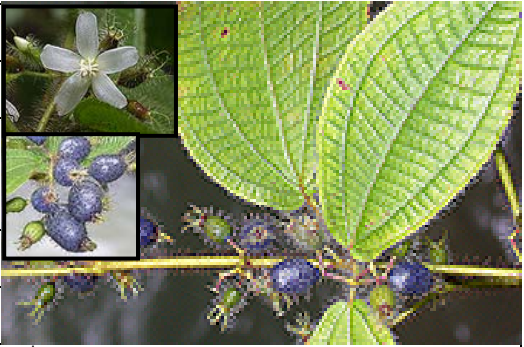
ชื่อภาษาไทย	เป้ง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Phoenix paludosa Roxb. วงศ์ PALMAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นพุ่มปาล์ม มีลำต้นรูปทรงกระบอก สูง 4-10 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-9 ซม. ขึ้นเป็นกอ มีใบหนาแน่นเป็นกลุ่ม ส่วนบนของลำต้นมีก้านใบซึ่งมีหนามติดอยู่ และมีกาบซึ่งเป็นเส้นใยสีเทาหุ้ม 1. ใบ มีใบมาก ค่อนข้างสั้น ขนาด 0.45 x 1.5 เมตร ใบโค้ง สีเขียวเป็นมัน หรือสีเขียวอมเหลือง ท้องใบสีเทาคล้ายควัน โคนใบมีเส้นใยเป็นกาบหุ้มลำต้น ใบ ย่อยเล็ก แคบ ยาว ขอบพับเข้า ค่อนข้างแข็ง และตรงปลายใบห้อยลง ตามก้านใบด้านล่างมีหนามเรียวยาวแหลมและแข็ง 2. ดอก เป็นดอกแยกเพศต่างต้น ช่อดอกตั้งตรงออกที่ง่ามใบ มีกาบขนาดใหญ่ 1 อัน หุ้ม แต่กอบนี้จะหลุดไปในไม่ช้า ก้านช่อดอกยาว 60 ซม. ประกอบด้วย กลุ่มของช่อดอกย่อย ซึ่งเป็นช่อเชิงลดเรียวตรง จำนวนมาก เรียงทำมุมแคบกับแกนหลักไปทางปลายช่อ 3. ผล เป็นผลสด อ่อนนุ่ม รูปไข่ ขนาด 0.8 -1 x 1-1.5 ซม. ผลแก่สีส้ม มีผนังชั้นในบาง คล้ายกระดาษ มีเมล็ดเดียว	
สรรพคุณ	แก้เม็ดผื่นคัน ถอนพิษไข้ แก้หัด เป็นยาเย็น แก้พิษปลาตกทะเล วิธีใช้ ใช้ใบทุบๆ นำมาแช่น้ำพอประมาณนาน 15 – 30 นาที หรือ นำยอดอ่อน ตำกับกะปิ และหัวหอม พอกบริเวณที่เป็น	

ชื่อภาษาไทย	จาก	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Napa Fruticans Wurmbr. วงศ์ PALMAE	
ชื่ออื่น	อัตร๊ะ (มลายู-ใต้)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้จำพวกปาล์ม มีขนาดเล็ก ลำต้นเป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน รากอวบอ้วนอัดแน่นบริเวณกอ เหง้ามีลักษณะคล้ายฟองน้ำ มักจะจมอยู่ในโคลน และอยู่ใต้น้ำขณะน้ำท่วม ใบ เป็นแบบขนนก ยาว 4-9 เมตร ลักษณะแข็ง ตั้งตรงขึ้น ใบย่อยรูปใบหอก ยาว 0.9-1.3 เมตร เรียงตัว 2 แถวคล้ายใบมะพร้าว มีกาบใหญ่เป็นกอ ผิวใบด้านบนสีเขียวเป็นมัน ด้านท้องใบสีเขียวเหลือง ฐานใบอ้วนชันนทับกัน ดอก ออกที่ง่ามใบ บริเวณใกล้ปลายยอด ดอกเป็นดอกแยกเพศแต่อยู่ต้นเดียวกัน ดอกเพศเมียเป็นช่อกระจุกแน่นล้อมรอบด้วยดอกเพศผู้ เป็นช่อเชิงลดขนาดสั้น ซึ่งดอกเพศผู้นี้จะเรียงอยู่บนช่อดอกแบบทางกระรอก ก้านดอกสีน้ำตาล ดอกสีเหลืองเข้ม ผล ออกเป็นช่อ แต่ละช่อมีผลจำนวนมาก ช่อผลห้อยลง ผลอัดกันแน่น เป็นรูปทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 30 ซม. ผลเป็นเหลี่ยมรูปทรงรี ยาว 7-10 ซม. ผลอ่อนสีเขียว และเป็นสีดำเมื่อแก่ ผลแห้งติดอยู่บนต้นก่อนที่จะร่วงหล่น เปลือกของผลเป็นเส้นใยอัดกันแน่น เมล็ด รูปไข่สีขาว แข็ง ยาว 3-5 ซม. รับประทานได้ ผลแก่ราวๆ เดือนตุลาคม – ธันวาคม	
สรรพคุณ	- แก้โรคเด็กอ่อน วิธีใช้ รกจากและหน่อดอก เอาสุ่มไฟแก้โรคเด็กอ่อน - บำรุงเด็กแข็งแรง วิธีใช้ นมจาก (อยู่ใต้ใบแก่ มีลักษณะเป็นจุดๆ) ชูดูดๆ เอามาต้มน้ำให้เด็กแรกเกิด บำรุงเด็กแข็งแรง - แก้ลมจืดต่างๆ ขับเสมหะ และดับพิษทั้งปวง วิธีใช้ ใบ มีรสฝาด แก้ลมจืดต่างๆ ขับเสมหะ และดับพิษทั้งปวง - สมานริดสีดวงทวาร วิธีใช้ น้ำตาลจาก สมานริดสีดวงทวาร - แก้แพ้เบื่อเมาเมงดา หรือผิดสำแดงจากอาหารทะเล วิธีใช้ ตะโพกจาก แก้เบื่อเมา บิดตม้น้ำ แก้แพ้เบื่อเมาเมงดา หรือผิดสำแดงจากอาหารทะเล ผสมกับน้ำตาลอ้อยก็ได้ - แก้พิษเมงดาไฟ เมงดาถ้วย เมงดาเหรา วิธีใช้ ลำต้น เผาไฟบิดเอาน้ำผสมน้ำปูนใส แก้พิษเมงดาไฟ เมงดาถ้วย เมงดาเหรา หมายเหตุ โรงพยาบาลยังไม่มีวิธีรักษา	

ชื่อภาษาไทย	โพธิ์ทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Thespesia populnea (L.) Sol. ex Correa วงศ์ MALVACEAE	
ชื่ออื่น	ปอกะหมัดไทร ปอหมัดไทร บากู	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงประมาณ 10-15 เมตร เปลือก เปลือกนอกสีชมพูอมน้ำตาล อ่อน ผิวขรุขระเป็นตุ่มเล็ก ๆ ตลอดลำต้น เนื้อไม้สีน้ำตาลอมแดงคล้ำ มีรสอ่อน มีเสี้ยน เป็นคลื่นบ้างเล็กน้อย พบมากในบริเวณที่มีทรายมาก ซึ่งน้ำท่วมถึงเป็นบางครั้ง ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน รูปหัวใจกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 15 เซนติเมตรเนื้อใบค่อนข้างหนา โคนใบเว้าปลาย ใบแหลม ดอก ดอกใหญ่สีเหลืองขนาด 6 - 10 เซนติเมตร เมื่อบานเต็มที่มักกลิ่นหอมเล็กน้อย เมื่อแก่จัดจะเปลี่ยนเป็นสีแดง ออกเดี่ยว ๆ ตามง่ามใบ ผล ผิวแข็ง มีขนาด 4 เซนติเมตรภายใน มีเมล็ดสีเหลือง ๆ เมล็ดเล็กยาวคล้ายเส้นใยไหม	
สรรพคุณ	ฆ่าเหาในเด็ก มีรสเมา วิธีใช้ นำลูกมาตำพอกฆ่าเหาในเด็ก มีรสเมา	

ชื่อภาษาไทย	โปรงแดง	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Ceriops tagal (Perr.) C.B.Rob. วงศ์ RHIZOPHORACEAE	
ชื่ออื่น	โปรง, โปรงใหญ่, ปรง(สมุทรสาคร,จันทบุรี), แสม(ใต้)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก – กลาง สูง 7-15 เมตร โคนต้นมีพูพอนเล็กน้อย มีรากค้ำจุนขนาดเล็ก รากหายใจ รูปคล้ายเข่า อ้วนกลม ยาว 12 -20 ซม. เหนือผิวดินสีน้ำตาลอมชมพู เรือนยอดเป็นกลุ่มกลม สีเข้ม เปลือกสีชมพูเรื่อๆ หรือน้ำตาลอ่อน เรียบถึงแตกเป็นสะเก็ด ต้นแก่มีรอยแผลเป็น ช่องอากาศเห็นเด่นชัดสีน้ำตาล 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับทิศทาง เป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง แผ่นใบชี้ใบทางปลายกิ่ง รูปไข่กลับแกมขอบขนานถึงรูปไข่กลับ ขนาด 3 – 8 x 5 - 12 ซม. ปลายใบป้านมนหรือเว้าตื้นๆ ฐานใบรูปลิ่ม ขอบใบมักเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม ท้องใบสีซีด ก้านใบยาว 1.5 – 4 ซม. หูใบยาว 1 – 3 ซม. 2. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบ แต่ละช่อมี 4-8 ดอก ก้านช่อดอกเรียวยาว 1-1.5 ซม. ก้านดอกย่อย สั้น วงกลีบเลี้ยงยาว 0.5 – 0.7 ซม. กลีบเลี้ยงหยักลึก เชื่อมติดกันที่โคนหลอดกลีบเลี้ยง กลีบดอก 5 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาว 3. ผล รูปผลแพร์กลับ ยาว 1-3 ซม. สีเขียวถึงน้ำตาลแกมเขียว เป็นผลแบบงอกตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงหรือ “ฝัก” รูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-0.8 x 15-35 ซม. ปลายเล็กขยายใหญ่ไปทางส่วนโคน แล้วสอบแหลม มีสันแหลมตามยาว ผิวขรุขระ สีเขียว เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ห้อยลงในแนวตั้งออกดอกและผลเกือบตลอดปี ขึ้นอยู่ด้านในของป่าชายเลน ตามริมชายฝั่งแม่น้ำ ที่น้ำท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ และดินมีการระบายน้ำดี	
สรรพคุณ	เปลือกมีรสฝาด แก่น้ำกัดเท้า แผลพุพอง หรือใช้ย้อมแห อวน และย้อมผ้า วิธีใช้ ใช้ต้มกับน้ำไว้ชะล้างบาดแผล หรือเอาเท้าแช่	

ชื่อภาษาไทย	ตะบูนขาว		
ชื่อภาษาอังกฤษ	-		
ชื่อวิทยาศาสตร์	Xylocarpus granatum วงศ์ MELIACEAE		
ชื่ออื่น	กระบูน, กระบูนขาว, ตะบูน (กลาง, ใต้) หยีเหว (ใต้)		
ถิ่นกำเนิด	-		
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก - กลาง สูง 8-20 เมตร ไม่ผลัดใบ ลำต้นสั้น แตกกิ่งใกล้โคนต้นมีพูพอน แผลออกคดเคี้ยว ต่อเนื่องกับรากหายใจที่แบนคล้าย แผ่นกระดาน เปลือกเรียบบาง สีเหลืองแต่มีเขียวอ่อน หรือสีน้ำตาลอ่อนถึงสีน้ำตาลแกมชมพู ลักษณะคล้าย ต้นฝรั่งหรือต้นตะแบก เปลือกหลุดออกเป็นแผ่นไม่แน่นอน 1. ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก ชั้นเดียว ไม่มียอด เรียงสลับ ใบย่อยมักมี 1-2 คู่ เรียงตรงข้าม หรือเยื้องกันเล็กน้อย แผ่นใบรูปไข่กลับ ขนาด 2-5 x 7-14 ซม. แผ่นใบสมมาตรกัน ปลายใบกลม ฐานใบคี่ม 2. ดอก ออกเป็นช่อที่ง่าม ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ยาว 3-8 ซม.แต่ละช่อมี 8-20 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.2 ซม. เป็นดอกแยกเพศ ก้านดอกย่อยยาว 0.4-1 ซม.กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 0.2 ซม. กลีบดอก 4 กลีบไม่ติดกัน สีขาวครีม เกสรเพศผู้ 8 อันดอกมีกลิ่นหอม ตั้งแต่ปลายถึงค่า 3. ผล ลักษณะกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 15-20 ซม.แบ่งเป็น 4พู เท่าๆกัน แต่ละผลมี 7-17 เมล็ดลักษณะโค้งงอหนึ่ง ด้าน กว้าง 6-10 ซม. ผลแก่สีน้ำตาลแดง คล้ายผลทับทิม ออกดอก- ผล ตลอดทั้งปี การเจริญเติบโต มักขึ้นปะปนกับพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิด เช่น ไม้พังกา หัวส้มดอกขาว ถั่วดำ ตาตุ่มทะเลและไม้โกงกางใบเล็กเป็นต้นขึ้นได้ดีในน้ำกร่อยพบบ้างเล็กน้อยในบริเวณน้ำจืด		
สรรพคุณ	แก้หืด แก้ไอ แก้ท้องร่วง แก้บิด แก้โรคหิวาต์ อาเจียนเป็นเลือด และใช้ห้ามเลือด วิธีใช้ ต้มน้ำกินแก้หืด แก้ไอ เมล็ดต้มน้ำรับประทาน แก้ท้องร่วง แก้บิด เปลือก-ต้น-ผล ต้มน้ำรับประทาน แก้โรคหิวาต์ อาเจียนเป็นเลือด หรือคั้นน้ำมาผสมดื่ม จะห้ามเลือดภายในได้		

ชื่อภาษาไทย	โคลงเคลงขน	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Melastoma villosum วงศ์ MELASTOMATACEAE	
ชื่ออื่น	เอ็นอ้า, ม่ายะ (ตราด), เอ็นอ้า (อุบลราชธานี)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้พุ่มสูง 1-2 เมตร แตกกิ่งมาก ทรงพุ่มแน่นทึบ กิ่งมีสีคล้ำยาราสนิม และมีขนปกคลุม 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้าม แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 1.2-2.3 x 4-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบกลม ขอบใบเรียบ มีเส้นใบออกจากโคนใบ 4-5 เส้น แผ่นใบด้านบนมีสีเขียวเข้ม มีขนบางๆ ด้านท้องใบซีด มีขนหนาแน่น ก้านใบยาว 0.4-0.8 ซม. มีขนปกคลุมเมื่อจับแผ่นใบจะรู้สึกสากมือ 2. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกสั้นๆ 3-6 ซม. ที่ปลายกิ่ง ช่อดอกมีขนาดใหญ่เส้นผ่านศูนย์กลาง 4-6 ซม. แต่ละช่อมี 3- 6 ดอก ก้านดอกย่อยยาว 0.5 ซม. วงกลีบเลี้ยงยาว 0.7-1 ซม. สีม่วงแดง มีขนปุยปกคลุม กลีบดอกมีขนาดใหญ่ 5 กลีบ แต่ละกลีบไม่ติดกัน สีชมพูถึงสีม่วงแดงเข้ม ขนาด 1.5-2.3 ซม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ขนาดใหญ่ 5 อัน มีก้านสีเหลือง และม่วงส่วนบนโค้ง ส่วนขนาดเล็ก อีก 5 อัน มีสีเหลืองและเหยียดตรง 3. ผล เป็นแบบผลสด มีเมล็ดหลายเมล็ดฝังอยู่ในเนื้อผลที่มีสีม่วง ผลแก่แตกออก ไม่เป็นระเบียบ ออกดอกและผลระหว่างเดือน มิถุนายน-สิงหาคม	
สรรพคุณ	เป็นยาแก้ไฟแก้เกลื้อน วิธีใช้ ใช้ใบตำทาโดยตรงไม่ต้องผสมอย่างอื่น	

ชื่อภาษาไทย	เสม็ดขาว	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Melaleuca cajuputi Powell วงศ์ MYRTACEAE	
ชื่ออื่น	เสม็ด (กลาง), เม็ด, เหม็ด (ใต้)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ขนาดเล็ก-ใหญ่ สูง 5-25 เมตร ไม่ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้าง ลำต้นมักบิด เปลือกสีขาวถึงน้ำตาลเทา เป็นแผ่นบางๆ ซ้อนกันเป็นปึก หนา นุ่ม เปลือกชั้นในบาง สีน้ำตาล ยอดอ่อน มีขนสีขาวเป็นมันคล้ายเส้นไหม 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ แผ่นใบรูปหอก หรือรูปรี ขนาด 1.5-4 x 5-10 ซม. ปลายใบและโคนใบแหลม ผิวใบเกลี้ยง ยกเว้นใบอ่อน ซึ่งมีขนยาว เป็นมัน ก้านใบยาว 0.3-1 ซม. มีขนยาวนุ่มปกคลุม 2. ดอก ออกเป็นช่อ ยาว 3-9 ซม. ที่ปลายกิ่ง แต่ละช่อมีดอกเล็กสีขาวจำนวนมาก กลีบเลี้ยงยาว 0.3 ซม. โคนกลีบติดกัน รูปช้อนแกมรูปไข่กลับ ก้านเกสรเพศผู้ยาวพ้นกลีบดอก เป็นพู่ ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม และสิงหาคม – พฤศจิกายน 3. ผล เป็นผลแห้งแตก รูปถ้วย ปลายปิด ขนาดเล็ก แป้น กว้างยาวประมาณ 0.4 ซม. เป็นพันธุ์ไม้ที่มักขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่ ในที่ลุ่มน้ำขังด้านหลังป่าชายเลน และมักพบกระจายในเขตป่าชายเลนที่น้ำท่วมถึงน้อย โดยมีขนาดไม่ใหญ่นัก 4. เนื้อไม้ ใช้ก่อสร้างและทำเสา คงทนต่อสภาพที่เปียกชื้นอยู่เสมอ หรือเมื่ออยู่ในน้ำเค็ม เปลือกต้นใช้ทำหมันเรือ และใช้ทอก้อนได้สำหรับจุดไฟ ใบนำมาสกัดทำน้ำมันหอมระเหย	
สรรพคุณ	มีรสเผ็ดร้อน แก้เลือด แก้ลม ท้องอืด ท้องเฟ้อ ลมจุกหัวใจ หน้ามืด วิธีใช้ ใช้ใบอ่อนและผลเสม็ดขาว เคี้ยวให้ละเอียดและกลืนบรรเทาอาการเบื้องต้น หรือผสมเหล้า ถ้าไม่มีใช้พืชมื่นแทนได้ หรือใช้มัดแดงตำกับเหล้าผสมใบอ่อนกับผล (ยาอยู่) แก้เลือดออกภายใน รอบเดือนมาไม่ปกติ ไข่สุกก่อนกำหนดในสตรีบางราย แพทย์วิจัยว่าเป็นมะเร็งโพรงมดลูก หรือเนื้อร้ายต้องผ่าตัด สามารถรักษาให้หายได้ นอกจากนี้ยังรักษาโรคในคนชักตาเหลือก อาการไข้ตัวร้อนจัด อาการช็อก ให้ดื่ม 1 แก้ว	

ชื่อภาษาไทย	ลำพู	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Sonneratia caseolaris (L.) Engl. วงศ์ SONNERATIACEAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง-ใหญ่สูง 8-20 เมตร ไม่ผลัดใบ กิ่งห้อยย้อยลง ต้นที่อายุน้อยเปลือกเรียบ แต่เมื่ออายุมากขึ้นเปลือกจะหยาบ แตกเป็นร่องลึก เป็นสะเก็ด รากหายใจยาว 70 ซม. หรือยาวกว่า เส้นผ่าศูนย์กลางที่โคนราก 4-5 ซม. เติบโตแผ่ไปทางปลายราก 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปรี รูปขอบขนานแกมรูปรี ปลายใบแหลมทู่ ถึงเป็นติ่งสั้น ฐานใบรูปลิ่ม 2. ดอก ออกเดี่ยวๆ ที่ปลายกิ่ง รูปใบหอกแกมรูปสามเหลี่ยม แฉกยาวกว่าหลอด โคนกลีบเลี้ยงด้านในสีออกแดง กลีบดอกสีแดงเข้ม อยู่ระหว่างกลีบเลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาว 2.5-4 ซม. โคนก้านสีแดง ปลายสีขาว ร่วงง่ายภายในวันเดียวออกดอกเดือนสิงหาคม-ธันวาคม 3. ผล เป็นผลมีเนื้อ รูปกลม ผลสุกมีกลิ่นหอมและนิ่ม ออกผลเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ขึ้นในเขตป่าชายเลนที่น้ำค่อนข้างจืด หรือมีช่วงระยะเวลาที่ระดับความเค็มของน้ำน้อยเป็นเวลานาน มักขึ้นเป็นกลุ่มตามริมชายฝั่งแม่น้ำที่เป็นดินเลนเหนียวและลึก	
สรรพคุณ	แก้พิษสารเคมีตกค้าง วิธีใช้ รากหั่นเป็นแว่นๆ ต้มกับรากมะเดื่อป่า รากหญ้าคา รากข่อย รากเทียนทอง รากส้มป่อย รากหญ้าปลั่งหนู รากเถาวัลย์เขียว เถาชะเอมเทศ แก่นเทพทาโล เคี้ยวพอประมาณ ดื่มแทนน้ำ พิษจะขับออกทางปัสสาวะ * เมื่อหายแล้วควรทำบุญค่าครู 6 สลึง	

ชื่อภาษาไทย	แสมขาว	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Avicennia alba วงศ์ :AVICENNIACEAE	
ชื่ออื่น	พีพีเล, (ตรัง), แหม, แหมเล (ใต้)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง-ใหญ่ สูง 8-20 ซม.ไม่มีพุ่มพอน ลำต้นแตกกิ่ง ระดับต่ำ เรือนยอดค่อนข้างกลม แผ่กว้าง หนาทึบ กิ่งห้อยลง เปลือกเรียบสีเทา ถึงดำ มักจะมี สีสนิม เกิดจากพวกเชื้อราติดตามกิ่ง และผิวของลำต้น มีรากหายใจ รูปคล้ายดินสอยาว 15-30 ซม. เหนือผิวดิน หนาแน่นบริเวณโคน 1. ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปใบหอก แกม รีหรือรูปขอบขนาน ขนาด 2-5 x 5-16 ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม ฐานใบแหลม ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านท้องใบมีขนยาวนุ่ม สีเทาอ่อน หรือ สีเทาเงินหรือสีออกขาว แผ่นใบเมื่อแห้ง จะเป็นสี ดำ ก้านใบยาว 1 -2 ซม.ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง หรือง่ามใบใกล้ปลายกิ่งเป็นช่อเชิง ลดยาว3-8 ซม.มีขนยาวนุ่มสีน้ำตาลเหลืองห่มปกคลุม 2. ดอก มีขนาดเล็ก ดอกย่อยไม่มีก้านดอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.4-0.6 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ ยาว 0.2-0.3 ซม. โคนกลีบติดกัน สีเหลืองส้ม เกสรเพศผู้ 4 อัน ออกดอกระหว่างเดือน มกราคม-เมษายน 3. ผล รูปคล้ายพริก หรือรูปไข่เบี้ยว แบน ขนาด1.5-2 x 2.5-4 ซม. ปลายผลมีจะงอย เปลือกอ่อนนุ่ม สีเหลืองอมเขียว มีขนยาวนุ่มสีเขียวอ่อน ผลจะเปลือกจะแตก ด้านข้างตามยาวผล และม้วนเป็นหลอดกลม แต่ละผลมี 1 เมล็ด การเจริญเติบโต เป็นไม้เบิกนำ ขึ้นได้ดีในพื้นที่ดินเลนอ่อน ที่ระบายน้ำดี ส่วนมากจะอยู่ในป่าเลน ด้านนอกสุด เป็นไม้ที่ช่วยให้มีการตกตะกอน ทำให้เกิดแผ่นดินงอก	
สรรพคุณ	แก่นมีรสเค็มเผื่อน แก้วลมในกระดูก แก้กษัย วิธีใช้ ใช้ตำกับน้ำแก้วลมในกระดูก แก้กษัย โดยมากจะใช้คู่กันกับแสมสาร เป็นยาขับประจำเดือนในสตรี	

ชื่อภาษาไทย	จิกทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Barringtonia asiatica L.Kurz วงศ์ :LECYTHIDACEAE	
ชื่ออื่น	โคนเล, อามง	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ต้นขนาดใหญ่ ใบ เดี่ยว เรียงเวียนสลับ ตอนปลาย กิ่ง แผ่นใบหนา รูปไข่หอก กว้าง ประมาณ 15 เซนติเมตร ยาวประมาณ 35 เซนติเมตร สีเขียวเข้ม 1. ดอก สีขาว มีเกสรเพศผู้สีม่วงเข้ม บานเวลากลางคืน กลางวันดอกจะโรย เมื่อดอกตูมมีสีขาวคล้ายดอกยี่หุบ เวลาบานจะเห็นเกสรเพศผู้ชัดเจน 2. ผล เป็นเหลี่ยมและมีปลายแหลมคล้ายลูกดิ่ง นิเวศวิทยาชอบขึ้นตามริมชายหาดที่มีดิน เลน และขึ้นได้ในที่มีดินเลนแข็ง และป่าชายหาด	
สรรพคุณ	มีรสฝาด ขม เผื่อน เป็นยาสมาน เหมือนจิกเขา เนื้อเปลือกดองแก้พิษในคนแพ้ต้นรัก วิธีใช้ นำเอามาทุบหรือตำแล้วเอามาแช่น้ำอาบแก้รำกัณฑ์	

ชื่อภาษาไทย	สารภีทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Alexandrian Laurel	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Calophyllum inophyllum L. วงศ์ :GUTTIFERAE	
ชื่ออื่น	กระทิง, ทิง, กระทิง	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง เปลือกลำต้นสีเทาเรียบ 1. ใบ เกิดตรงข้ามกัน มีเส้นใบเรียงขนานกับเส้นกลาง ใบเป็นรูปไข่กลับ หรือรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปลายแหลมเล็กน้อย กว้าง 7-10 ซม. ยาว 10-20 ซม. ใบด้านบนและด้านล่างเป็นมัน ก้านใบยาว 1-3 ซม. 2. ดอก ออกเป็นช่อมี 2-3 ดอก มีกลิ่นหอม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 ซม. มีสีขาว มีกลีบ 4 กลีบ กลีบรองดอก 4 กลีบ มีเกสรเพศผู้มาก ดอกออกประมาณเดือนตุลาคมถึงธันวาคม 3. ผล ผลเกลี้ยง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 2.5 ซม. มีสีเหลืองการกระจายพบทั่วไปในหมู่เกาะแอฟริกาตะวันออก อินเดีย ศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และออสเตรเลีย ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ประโยชน์ เนื้อไม้ใช้ทำเรือ หมอนรถไฟ เกวียน ไม้มีความทนทานเหนียว สามารถปลูกด้านทานลมได้ดีไม่มีโรคแมลงทำลาย	
สรรพคุณ	รักษาโรครูมาติกส์ โรคคันตามผิวหนัง รักษาเกี่ยวกับการคลอดบุตร เป็นยาสมาน สร้างเม็ดเลือด และเป็นยาแก้เมาจากสาเหตุต่างๆ วิธีใช้ น้ำมันในเมล็ดใช้รักษาโรครูมาติกส์ โรคคันตามผิวหนัง ยางจากเปลือกลำต้นใช้รักษาเกี่ยวกับการคลอดบุตร ใบใช้เบื่อปลา เป็นยาสมาน สร้างเม็ดเลือด โดยใช้ใบและราก เนื้อไม้ต้มรับประทานหรือใช้ใบร่อนน้ำร้อนแล้วตากแห้ง ต้มดื่มแทนน้ำชา แก้เมาจากสาเหตุต่างๆ	

ชื่อภาษาไทย	กระเช้าสีดา	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Aristolochia indica L. วงศ์ ARISTOLOCHIACEAE	
ชื่ออื่น	กระเช้าถุงทอง	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้เถา 1. ใบ เดี่ยวเรียงสลับ รูปสามเหลี่ยมแคบ 2. ช่อดอก สั้นออกตามง่ามใบ กลิ่นเหม็น ช่อหนึ่งมีเพียง 2-3 ดอก กลีบดอกมีชั้นเดียว เชื่อมติดกันเป็นหลอด โคนหลอดพองออกเป็นกระเปาะกลม เนื้อขึ้นไปคอดเป็นหลอดเล็กๆ ปลายกลีบผายออกเป็นรูปปากแตรเบี้ยว เกสรเพศผู้ 6 อัน ยอดเกสรเพศเมียมี 6 แฉก 3. ผล ค่อนข้างกลมหรือรูปขอบขนานค่อนข้างกว้าง ผลแก่แตกเป็น 6 เสี่ยง แตกเลยไปถึงก้านผลและแยกออกเป็น 6 ก้าน 4. เมล็ด แบบ รูปไข่ มีปีก	
สรรพคุณ	รากมีรสขมมากช่วยขับลม มีฤทธิ์ทำให้อาเจียน เป็นยาแก้พิษงู ยากระตุ้นและยาบำรุงประจำเดือน มาไม่ปกติ ใช้กับเด็กแรกคลอดที่มีลมในลำไส้มาก (ท้องอืด)	

ชื่อภาษาไทย	เถาอรคนธ์	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tetracera indica</i> Merr. วงศ์ Dilleniaceae	
ชื่ออื่น	เถากระปดใบเลื่อม (ประจวบคีรีขันธ์) บอระคน อรคนธ์ (ตรัง) ปดคาย ปดเลื้อน (สุราษฎร์ธานี) ปदन้ำมัน (ปัตตานี) มะตาดเครือรสสุคนธ์ขาว สุคนธ์รส เสาवरส (กรุงเทพฯ) ย่านปด (นครศรีธรรมราช)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เถายาวเลื้อยไปตามพื้นดินหรือคลุมพันต้นไม้ 1. ใบ ใบเดี่ยวออกสลับกัน ขอบใบจักกร ที่ปลายและโคนใบแหลมใบค่อนข้างหยาบมีขนใบกว้าง3.5-5เซนติเมตร ยาว 5.5-10.5เซนติเมตรก้านใบยาวประมาณ1เซนติเมตร 2. ดอก สีขาวกลิ่น หอมมี4กลีบดอกมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ2เซนติเมตรเกสรตัวผู้เห็นได้ชัดจำนวนมากมายช่อดอกยาวออกที่ปลายยอดและโคนก้านใบ 3. ผล ผลเมื่อสุก สีน้ำตาลมีสองเมล็ด	
สรรพคุณ	เป็นยาแก้ร้อน ดับพิษงู วิธีใช้ ใช้น้ำจากเถาที่ตัดหยอดตา แก้อาการอักเสบ หมายเหตุ ถ้าถูกกระทบตามแขนแรงๆ จะไหม้เป็นทาง	

ชื่อภาษาไทย	หงอนไก่ทะเล	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Cork tree	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Heritiera littoralis วงศ์ STERCULIACEAE	
ชื่ออื่น	ไข่ควาย (กระบี่), ดุหน (ตรัง), หงอนไก่ (กลาง, สุราษฎร์ธานี)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง 5- 20 เมตร มีพุ่มน้อย ลำต้นมักบิด และคดงอ เปลือกสีน้ำตาลถึงเทาเข้ม หยาบเป็นเกล็ด มีรอยแตกเป็นร่องลึก ตามยาว เนื้อไม้สีขาว 1. ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับอยู่เป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง แผ่นใบรูปรีขนานถึงรูปหอกแกมรูปไข่ ขนาด 5-9 x 10-22 ซม. ปลายใบกลมหรือเป็นติ่งหนาม ถึงค่อนข้างเรียวแหลมฐานใบกลมถึงเว้าเล็กน้อย ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่น ใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง สีเขียวเข้ม ด้านท้องใบมีเกล็ดสีเทา - เงิน หนาแน่น เส้นใบ 7-15 คู่ ปลายเส้นประสานกันก่อน ถึงขอบใบ เส้นกลางใบ และเส้นใบเด่นชัดมาก ทางด้านท้องใบ ก้านใบค่อนข้างอวบ ยาว 0.5-1.1 ซม. 2. ดอก ออกตามง่ามใบใกล้ปลายกิ่ง เป็นช่อแยกแขนง ยาว 10-20 ซม. เป็นดอกแยกเพศ ดอกเล็ก รูปประสวยาว 0.3-0.7 ซม. มีขนสั้นนุ่ม ผิวด้านนอก สีน้ำตาลแกมเขียว ด้านในสีแดง - ส้ม วงกลีบรวม 4-6 กลีบ รูปสามเหลี่ยมแคบ ๆ ไม่มีกลีบดอก ดอกเพศผู้ยาว 0.3-0.58 ซม. ดอกเพศเมียยาว 0.3-0.7 ซม. ออกดอกเดือน มีนาคม - พฤษภาคม และเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 3. ผล รูปทรงรี ขนาด 4-6 x 5-11 ซม. เปลือกเป็นเส้นใยอัดแน่น ผิวเกลี้ยง เป็นมัน ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาล ด้านบนทางปลายผล มีสันคล้ายคืบ เห็นเด่นชัด 4. เมล็ด ค่อนข้างกลม มี 1 เมล็ดการเจริญเติบโต ขึ้นด้านในของป่าชายเลนทั่ว ๆ ไป ในเขตน้ำกร่อย ที่ดินค่อนข้างเป็นดินทราย	
สรรพคุณ	รักษาโรคทางเดินอาหาร ฝี หรือแผลพุพอง วิธีใช้ เปลือก ราก ต้มชูดเอาน้ำส่วนนอกออกให้หมดใช้เฉพาะใยของเปลือก (เนื้อใน) ต้มรักษาโรคทางเดินอาหาร ฝี หรือแผลพุพอง หมายเหตุ ส่วนนอกของเปลือกมีพิษเหมือนตะโกนา เป็นตัวเร่งให้ออกฤทธิ์เร็วมากแต่เป็นอันตราย กับคนไข้	

ชื่อภาษาไทย	กกตั้งกา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Umbrella Plant
ชื่อวิทยาศาสตร์	Cyperus flabelliformis Rottb. วงศ์: CYPERACEAE
ชื่ออื่น	กกตั้งกา, กกต้นกลม, กกขนาก, กกดอกแดง,
ถิ่นกำเนิด	-
ลักษณะเฉพาะ	เป็นพืชจำพวกหญ้า มีเหง้าใต้ดิน ลำต้น และเหง้า 1. ลำต้น เหนือดินรูปสามเหลี่ยมมน ออกเป็นกอตั้งตรง สูงประมาณ ๑-๑.๕ ม. 2. ใบ เป็นแผ่นบางๆ เป็นกระจุกที่โคน ปลายลำต้นมีใบประดับรูปดาบ สีเขียวสด ยาวประมาณ ๓๐ ซม. เรียงซ้อนเป็นวงประมาณ ๒๐ ใบ 3. ดอก เล็กๆ สีขาวอมเขียว ก้านช่อเรียวยาว สีเขียวอ่อน มีใบประดับมาก ออกตามซอกใบแผ่ซ้อนกันสองชั้นที่ปลายต้น เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลอ่อน 4. ผล รูปไข่ มีต่อรงไข่ติดอยู่ ถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปแอฟริกา ขึ้นได้ตามที่ลุ่มที่น้ำท่วมถึง ห้วยหนองคลองบึงทั่วไป ขยายพันธุ์โดยเมล็ด และการแยกหน่อ
สรรพคุณ	1. ใบ แก้พยาธิ 2. ดอก แก้โรคในปาก 3. ราก ทำให้โลหิตในท้องตก 4. หัว เจริญอาหาร

ชื่อภาษาไทย	หญ้าลูกใต้ใบ	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Phyllanthus amarus Schum.&Thonn. วงศ์ Euphorbiaceae	
ชื่ออื่น	ลูกใต้ใบ (ชื่อพื้นบ้านอีสาน)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นพืชล้มลุกขนาดเล็กความสูงลำต้น 30-60 ซม. 1. ใบ ประกอบชั้นเดียว เรียงเหมือนใบมะขาม ใบรูปไข่ ปลายและโคนใบมน 2. ผล กลม ผิวค่อนข้างเรียบก้านยาวเท่าลูก ทดสอบรสจะมีรสขมจัด	
สรรพคุณ	แก้ความดันสูง หอบ เหนื่อย แก้ไข้ร้อนใน แก้ไข้จับสั่น แก้พิษตานซาง แก้โทษน้ำดี แก้ร้อนใน กระหายน้ำ วิธีใช้ เคี้ยวรับประทานโดยไม่ต้องมีพิธี	

ชื่อภาษาไทย	รากหญ้าตีนกา	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Goose grass, Fowe foot grass, Wire grass, Yard grass	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Eleusine indica (L.) Gaertn. วงศ์ Gramineae (Poaceae)	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	เม็กซิโก	
ลักษณะเฉพาะ	เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ลำต้นตั้งเป็นกอ ความสูงของกอประมาณ 50 เซนติเมตร ลำต้นแบนสีขาว - เขียวอ่อน แตกต้นใหม่ที่โคนกอเป็นกอขนาดใหญ่ 1. ใบ รูปแถบยาว ปลายเรียวแหลม โคนใบมีขนไม่แข็งนัก กาบใบค่อนข้างใหญ่สีเขียวอ่อน - ขาวหุ้มซ้อนทับใบที่เกิดลำดับหลัง 2. ดอก ออกดอกที่ปลายยอด ก้านดอกสีเขียวกลมยาว และแตกช่อดอกที่ส่วนปลาย 3 - 8 ช่อ ในแต่ละช่อย่อยมีดอกย่อยจำนวนมาก	
สรรพคุณ	แก้คนเป็นลม ปัสสาวะไม่ออก วิธีใช้ ใช้รากหญ้าตีนกา ต้ม โดยชุดรวมประมาณ 1 กำมือ นำมาต้ม เคี่ยว 3 ชั่วโมง ใช้ 1 แก้วโรดขัดเบา ทำให้ปัสสาวะคล่อง ใช้เฉพาะอย่าง * หายแล้วใส่บาตรทำบุญกรวดน้ำให้หมอแก้ว	

ชื่อภาษาไทย	หญ้าน้ำนมราชสีห์	
ชื่อภาษาอังกฤษ	-	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Euphorbia Pilulifera L,	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	หญ้านมราชสีห์เป็นหญ้านชนิดหนึ่ง 1. ใบ เป็นใบเล็ก ๆ ปลายใบแหลม มีใบที่ข้อ 2. ดอก คล้ายต่างหูที่ข้อของใบ มีสีเขียวสลับแดง ต้นแยกจากรากเป็นเถาเลื้อยยาว ประมาณ 1 ฟุต 3. ลำต้น มีขน เมื่อเด็ดลำต้นจะมียางเป็นสีขาวออกมาคล้ายน้ำนม สรรพคุณในทางยา ดี	
สรรพคุณ	แก้ไข้ใน ขับปัสสาวะ บำรุงน้ำนมสตรีหลังคลอด วิธีใช้ แก้ไข้ใน โดยเก็บมาผสมดีปลี พริกไทย กระเทียม อย่างละ 7 เม็ด ตำละเอียดผสมเหล้าคั้น น้ำดื่ม หรือ ใช้ทั้งต้นเอามาหั่นให้สั้น ๆ ประมาณครึ่งนิ้วฟุต แล้วผึ่งแดดพอหมาด ๆ เอามาคว่ำไฟให้เหลือง คล้ายใบชาจีน ชงอย่างน้ำชารับประทานหอมดีมาก มีคุณในทางขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะแดง เหลืองขุ่นข้นได้ นอกจากนี้เอาต้นสด ๆ มาหั่น แล้วต้มเอาน้ำให้หญิงที่คลอดบุตรแล้วไม่มีน้ำนมหรือน้ำนมน้อย รับประทานจะทำให้เกิดน้ำนมมาก และฟอกชำระน้ำนมมารดาให้บริสุทธิ์	

ชื่อภาษาไทย	ลูกหว่า	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Jambolan Plum , Java Plum	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Syzygium cumini (L.) Skeels วงศ์ MYRTACEAE	
ชื่ออื่น	ห้าชี้แพะ (เชียงใหม่)	
ถิ่นกำเนิด	-	
ลักษณะเฉพาะ	ไม้ต้น สูง 10-25 เมตร 1. ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม แผ่นใบรูปรีหรือรูปไข่กลับ กว้าง 5-9 เซนติเมตร ยาว 9-15 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนมน 2. ดอก สีขาวออกเป็นช่อตามง่ามใบ 3. ผล รูปรี กว้างประมาณ 0.8 เซนติเมตร ยาว 1.5-3 เซนติเมตร	
สรรพคุณ	แก้ท้องร่วง ยาแก้บิด อมแก้ปากเปื่อย คอเปื่อย แก่น้ำลายเหนียว แก้บิด วิธีใช้ ผลแก่สีดำออกม่วง รับประทานมีรสหวาน แก้ท้องร่วง เปลือกใช้เป็นยาแก้บิด นำมาต้มน้ำอมแก้ปากเปื่อย คอเปื่อย เป็นเม็ด แก่น้ำลายเหนียว ใบแก้บิด เป็นยาต้ม	

ชื่อภาษาไทย	ไทรย้อย	
ชื่อภาษาอังกฤษ	Golden Fig, Weeping Fig	
ชื่อวิทยาศาสตร์	Ficus benjamina Linn. วงศ์ MORACEAE	
ชื่ออื่น	-	
ถิ่นกำเนิด	ในประเทศเขตร้อน โดยเฉพาะ ทวีปเอเชีย เช่น ไทย อินเดีย มาเลเซีย	
ลักษณะเฉพาะ	โดยทั่วไป ไทรย้อยมีอยู่หลายชนิด มีทั้งใบกลมและใบยาวรี เป็นไม้ยืนต้นสูง 5 – 10 เมตร 1. ราก มีรากอากาศ 2. ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่ ยาวประมาณ 1 - 2 นิ้ว ก้านใบอ่อน ใบมีสีเขียวเป็นมัน ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบ 3. ดอก ขนาดเล็ก มีฐานรองดอก ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 4. ผล เป็นทรงกลม เมื่อสุกสีเหลือง	
สรรพคุณ	ใช้ประคบตา แก้ฝีภายใน และบำรุงธาตุ วิธีใช้ รากส่วนที่ห้อยตัดมาตำผสมการบูร พิมเสน เป็นตัวนำมาใช้ประคบตา แก้ฝีภายใน และบำรุงธาตุได้ดีมาก หรือนำมาหั่น คั่วให้เหลืองชงแบบชารับประทาน	

44.

ชื่อภาษาไทย	รังมดคันงอน
ชื่อภาษาอังกฤษ	
ชื่อวิทยาศาสตร์	
ชื่ออื่น	
ถิ่นกำเนิด	
ลักษณะเฉพาะ	
สรรพคุณ	

